

รูปแบบการดูแลช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุชอรุณ วงษ์ทิม

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นิธิพัฒน์ เมฆขจร

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Received : June 10, 2025

Revised : December 30, 2025

Accepted : December 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) สร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยและ 3) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 เป็นผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 83 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มที่ 2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในระบบทางไกลจาก 12 สาขาวิชา จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มที่ 3 เป็นผู้เรียนสูงวัยที่มีคะแนนจากแบบวัดการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลางลงมา กำหนดเป็นกลุ่มทดลองได้รับรูปแบบการช่วยเหลือแบบเผชิญหน้า จำนวน 7 คน และแบบออนไลน์ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามปัญหาทางการเรียนและความต้องการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .87 2) แบบวัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .85 และ 3) รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้รับผิดชอบบทความ : รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.สุชอรุณ วงษ์ทิม สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล sukroon.won@gmail.com

จัดในลักษณะการฝึกอบรมระยะสั้นทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ ให้กลุ่มทดลองเลือกใช้ตามความพร้อม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการทดสอบพรีดีแมน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เรียนสูงวัยมีปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์ และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาทั้งการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือในด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์มากที่สุด และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกน้อยที่สุด 2) รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัย เป็นการฝึกอบรมระยะสั้นตามความพร้อมของผู้เรียน สร้างโดยบูรณาการมาจากแนวคิดทางการแนะแนวด้านการศึกษาและการศึกษาทางไกล รวมทั้งผลการศึกษาในระยะที่ 1 และผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ ที่เสนอแนะให้มีเนื้อหาของรูปแบบ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) ด้านการเรียนทางไกล (3) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) ด้านการใช้เทคโนโลยี มีการฝึกอบรมทั้งแบบเผชิญหน้า จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 6 ชั่วโมง และแบบออนไลน์ จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และ 3) ภายหลังจากใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ ผู้เรียนสูงวัยมีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคงทนอยู่จนถึงระยะติดตามผลการทดลอง

คำสำคัญ : รูปแบบการดูแลช่วยเหลือ / การเรียนรู้ / ผู้เรียนสูงวัย / ผู้เรียนระดับปริญญาตรี

A Supporting Model for Elderly Learner in Bachelor Degree of Sukhothai Thammathirat Open University

Sukaroon Wongtim

Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

Nitipat Mekkhachorn

Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

Abstract

The purposes of this research were to 1) study learning problems and need for support of elderly learners in distance learning system of Sukhothai Thammathirat Open University, 2) develop a supporting model for elderly learners in distance learning system of Sukhothai Thammathirat Open University, and 3) study an effectiveness of the supporting model for development learning potentiality of elderly learners in distance learning system of Sukhothai Thammathirat Open University. The subjects in stage 1 for studying the problems of distance learning system and need for support were 83 elderly learners in Bachelor Degree of Sukhothai Thammathirat Open University, 2021 academic year. They were obtained from simple randomization. The key informants in stage 2 for development a supporting model were 12 experts in distance learning system and they were obtained by purposive selection. The subjects in stage 3 for studying the effectiveness of the supporting model were 16 volunteer elderly learners who had scores of less than moderate level from a learning potentiality measurement. They received the supporting model by training both face-to-face and online for 3 and 6 sessions, respectively. The instruments were 1) questionnaires for learning problems and need for support of elderly learners, 2) the learning potentiality measurement form, and 3) the supporting model. Statistics were percentage, mean, standard deviation, content analysis, and Friedman Test.

Corresponding Author : Associate Professor Police Lieutenant Colonel Dr. Sukaroon Wongtim, Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Email : sukroon.won@gmail.com

The results were as the followings:

1) The overall learning problems of the elderly learners were in moderate level. The highest aspect was media, technology, textbook, and equipment. The lowest aspect was building and facilities. The overall need for support was moderate level. The highest need aspect was supporting on media, technology, textbook, and equipment. The lowest aspect was building and facilities.

2) There were 4 aspects of the supporting model including learner aspect, instructor aspect, equipment aspect such as media, technology, textbook, and facilities aspect such as building and other facilities. The model could supporting learner aspect for the potentiality development of the elderly learners in distance learning system by training program both face-to-face and online method.

3) After using the supporting model, the learning potentiality of the elderly learners was increased and sustained until follow up period of the experiment.

Keywords : Supporting Model / Learning / Elderly Learner / Bachelor Degree Learner

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิดของไทยที่ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งเป็นระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนจะอาศัยอยู่ห่างไกลกัน แต่สามารถมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริม การสัมมนา และผู้เรียนผู้สอนมีโอกาสได้พบกันอยู่บ้างเท่าที่จำเป็น ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก พันธกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยคือ การมุ่งศึกษาวิจัย ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาทางไกลและองค์ความรู้ด้านการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยทำการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนทางไกลและการพัฒนาประเทศ เน้นพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย การยกระดับขีดความสามารถงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และรายได้ อีกทั้งบริการวิชาการแก่สังคมโดยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ชุมชน และองค์กรสถาบันในสังคมเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมฐานความรู้ โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการวิชาการแก่สังคม มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ในประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้สูงอายุ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2564,ออนไลน์)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยังไม่พบการศึกษาในเรื่องรูปแบบการดูแลช่วยเหลือกลุ่มผู้เรียนสูงวัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเฉพาะ และครอบคลุมในทุกด้านตามองค์ประกอบในการจัดการการเรียนรู้ (ประไพ ฉลาดคิด, 2548)

ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก จะมีเพียงการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในทุกกลุ่มอายุและบางด้านเท่านั้น เช่น การสัมมนา การสอนเสริม การจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมสำหรับนักศึกษา และการจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ เป็นต้น แม้กระนั้น ก็ยังพบปัญหาการลาออกกลางคันของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังงานวิจัยของ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2551) ได้ศึกษาการลาออกกลางคัน การคงอยู่และการเพิ่มจำนวนนักศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษา ได้แก่ ความรู้ความสามารถ การบริการของมหาวิทยาลัย ระบบการเรียนการสอนทางไกล ความไม่พึงพอใจในการเป็นนักศึกษา มสธ. ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในเวลาต่อมาของ สุมาลี สังข์ศรี (2560) ที่ศึกษารูปแบบการจัดบริการการศึกษาเพื่อช่วยให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เรียนได้ประสบผลสำเร็จในระบบการศึกษาทางไกล โดยการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิด 4 แห่งคือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยเปิดแห่งมาเลเซีย มหาวิทยาลัยเปิดแห่งฟิลิปปินส์ และมหาวิทยาลัยเทอบูกาในประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของทั้ง 4 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นต่อการบริการการศึกษาที่มีผลต่อการเรียนให้ประสบความสำเร็จในลำดับต้น ๆ คือ อาจารย์สัมมนาเสริมมีความรู้ในวิชาที่สอนมาก เนื้อหาชุดวิชาในหลักสูตรที่ศึกษามีคุณค่าการเข้าถึงระบบออนไลน์ของมหาวิทยาลัย และการช่วยเหลือของศูนย์วิทย์พัฒนา ทั้งนี้ งานวิจัยทั้งสองเรื่องได้ศึกษากับนักศึกษาในระดับปริญญาโท

และศึกษากับนักศึกษาทั้งหมด โดยยังไม่ได้จำแนกออกมาเฉพาะกลุ่มนักศึกษาสูงวัย แต่ก็ได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาการลาออกกลางคันเป็นปัญหาที่สำคัญ และควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาดังกล่าวสำหรับนักศึกษาทุกระดับและทุกช่วงวัย

ปัจจุบันพบว่า นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีทุกวัย ตั้งแต่เยาวชน วัยผู้ใหญ่ และวัยผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และขณะนี้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีแนวโน้มที่จะมีนักศึกษาที่เป็นผู้เรียนสูงวัยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบในการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาสูงวัยให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียนสูงวัยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและเทคโนโลยี และด้านสถานที่ เป็นต้น

ด้วยเหตุที่คณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติภารกิจอยู่ในแขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และเกี่ยวข้องกับผู้เรียนสูงวัย จึงมีความสนใจที่จะทำวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย สร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตามแนวคิดของ Mauk (2010) ที่ให้ความสำคัญในการเตรียมกลยุทธ์ในการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ และฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลของผู้เรียนสูงวัยในกลุ่มที่มีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลตั้งแต่ระดับปานกลางลงมา

ทั้งนี้เพื่อทราบปัญหาทางการเรียนที่พบของผู้เรียนสูงวัย และให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาทางการเรียนของผู้เรียนสูงวัย ให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการลาออกกลางคัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกลให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. เพื่อสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประชากร เป็นผู้เรียนสูงวัยระดับปริญญาตรีในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 157 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนสูงวัยระดับปริญญาตรีในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 83 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .05

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2.1 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในระบบทางไกล จำนวน 12 คน จาก 12 สาขาวิชา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.2 การประเมินคุณภาพของรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยมีผู้ประเมินคุณภาพของรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกล

ผู้ประเมินคุณภาพเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในระบบทางไกล จำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน

ประชากรเป็นผู้เรียนสูงวัยระดับปริญญาตรีในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 157 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เรียนสูงวัยระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 16 คน ฝึกอบรมแบบเผชิญหน้า จำนวน 7 คน และแบบออนไลน์ จำนวน 9 คน ที่มีคะแนนจากแบบวัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลอยู่ในระดับปานกลางลงมา และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เครื่องมือที่ใช้คือ 1) แบบสอบถามปัญหาทางการเรียน และความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย จำนวน 21 ข้อ และ 2) แบบวัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล จำนวน 25 ข้อ

ลักษณะของเครื่องมือ

1) แบบสอบถามปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และภูมิลำเนา และส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ และข้อเสนอแนะ ข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อเทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .66-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .87

2) แบบวัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล เป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และภูมิลำเนา และ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามวัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) ด้านการเรียนรู้ทางไกล (3) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) ด้านการใช้เทคโนโลยี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง .66-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .85

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน

1) รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน มีลักษณะเป็นการฝึกอบรมทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) ด้านการเรียนรู้ทางไกล (3) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) ด้านการใช้เทคโนโลยี

2) แบบวัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 25 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) ด้านการเรียนรู้ทางไกล (3) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) ด้านการใช้เทคโนโลยี

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัยและให้ส่งกลับทางไปรษณีย์

3.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1 มาสรุปเพื่อกำหนดเป็นประเด็นสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัย

3.4 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัย

3.5 นำรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยที่พัฒนาขึ้น ไปตรวจสอบคุณภาพโดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

3.6 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน ด้วยวิธีการฝึกอบรม โดยมีการทดสอบก่อนหลังการทดลอง และติดตามผลการทดลอง

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC) และตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกล โดยการหาค่าเฉลี่ย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเรียนรู้ทางไกลของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลองด้วยการทดสอบฟริดแมน (Friedman Test)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยภาพรวม

ปัญหาทางการเรียนโดยภาพรวมของผู้เรียนสูงวัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.87$, $SD = 0.50$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เรียนสูงวัยมีปัญหาด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์มากที่สุด ($\bar{X} = 1.92$, $SD = 0.64$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 1.89$, $SD = 0.64$) ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 1.88$, $SD = 0.55$) และด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 1.80$, $SD = 0.62$) ตามลำดับ

สำหรับความต้องการการดูแลช่วยเหลือโดยภาพรวม พบว่า ผู้เรียนสูงวัยมีความต้องการการดูแลช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.19$, $SD = 0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนสูงวัยมีความต้องการการดูแลช่วยเหลือด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์มากที่สุด ($\bar{X} = 2.26$, $SD = 0.66$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 2.24$, $SD = 0.60$) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 1.89$, $SD = 0.64$) และด้านอาคารสถานที่

สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 2.04$, $SD = 0.71$) ตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่า ด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์ เป็นด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งปัญหาทางการเรียน และความต้องการการดูแลช่วยเหลือในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือในระดับน้อยที่สุด

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พบว่า องค์ประกอบในการสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทั้งหมดมีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ดำเนินการโดยใช้การฝึกอบรม ทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ที่ไม่ใช้เวลานานเกินไป เน้นกิจกรรม การมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จัดการฝึกอบรมแบบเผชิญหน้า 3 ครั้ง ครั้งละ 6 ชั่วโมง และ จัดแบบออนไลน์ โดยใช้ระยะเวลา 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง โดยมีการฝึกอบรมดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบทางไกลของ มสธ. แบบเผชิญหน้า

การอบรมแบบเผชิญหน้า		
ครั้งที่	เวลา 09.00-12.00 น.	เวลา 13.00-16.00 น.
1	เทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต	เทคนิคการเรียนทางไกล
2	สื่อในระบบการศึกษาทางไกล	การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี
3	การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี (ต่อ)	กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะ และการสร้างเครือข่าย

ตารางที่ 2 รูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบทางไกลของ มสธ. แบบออนไลน์

การอบรมแบบออนไลน์	
ครั้งที่	เวลา 18.00-21.00 น.
1	เทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2	เทคนิคการเรียนทางไกล
3	สื่อในระบบการศึกษาทางไกล
4	การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี
5	การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี (ต่อ)
6	กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะ และการสร้างเครือข่าย

4.3 ผลการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนภายในกลุ่มของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน (แบบเผชิญหน้า) โดยการทดสอบของฟริดแมน (Friedman Test)

ระยะเวลา	Mean rank	Chi-square	df	p
ก่อนการทดลอง	1.0			
หลังการทดลอง	2.4	11.385	2	*.003
ติดตามผลการทดลอง	2.5			

* p <.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนสูงวัย มีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล (แบบเผชิญหน้า) ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

การทดลอง กับระยะเวลาในการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 คู่

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน (แบบเผชิญหน้า)

ระยะเวลา	n	\bar{X}	SD	Z	p
ก่อนการทดลอง	7	58.57	11.13		
หลังการทดลอง	7	68.00	6.45	2.375	*.005

* p <.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เรียนสูงวัย มีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล (แบบเผชิญหน้า) หลัง

การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังการทดลองและระยะติดตามผล ภายหลังจากการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน (แบบเผชิญหน้า)

ระยะเวลา	n	\bar{X}	SD	Z	p
หลังการทดลอง	7	68.00	6.45		
ระยะติดตามผล	7	65.85	7.03	.412	.315

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้เรียนสูงวัยที่มีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล (แบบเผชิญหน้า) หลังการทดลองและระยะการติดตามผล ไม่แตกต่างกัน

แสดงว่า การเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลของผู้เรียนสูงวัยมีความคงทนอยู่จนถึงระยะติดตามผล การทดลอง

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนภายในกลุ่มของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน (แบบออนไลน์) โดยการทดสอบของฟรีดแมน (Friedman Test)

ระยะเวลา	Mean rank	Chi-square	df	p
ก่อนการทดลอง	1.1			
หลังการทดลอง	2.3	12.645	2	*.001
ติดตามผลการทดลอง	2.5			

* p < .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้เรียนสูงวัยมีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผลการทดลอง กับระยะเวลา

ในการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 คู่

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน (แบบออนไลน์)

ระยะเวลา	n	\bar{X}	SD	Z	p
ก่อนการทดลอง	9	64.33	6.63		
หลังการทดลอง	9	67.44	5.31	2.539	*.005

* p < .01

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้เรียนสูงวัยที่เรียน มีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล (แบบออนไลน์)

หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ภายหลังจากใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน (แบบออนไลน์)

ระยะเวลา	n	\bar{X}	SD	Z	p
หลังการทดลอง	9	67.44	5.31		
ติดตามผลการทดลอง	9	68.22	4.73	.843	.199

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้เรียนสูงวัยที่เรียนในระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล (แบบออนไลน์) หลังการทดลอง และระยะการติดตามผล ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลของผู้เรียนสูงวัยมีความคงทนอยู่จนถึงระยะติดตามผลการทดลอง

5. อภิปรายผล

5.1 ปัญหาทางการเรียนและความต้องการการดูแลช่วยเหลือของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การเรียนรู้สำหรับผู้สูงวัยโดยเฉพาะการเรียนในระบบการศึกษาทางไกลนั้น ผู้เรียนมักพบกับปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนรู้ได้ อันเนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความคล่องตัว ความสามารถในการจำ การมองเห็น และการได้ยินลดลง รวมทั้งไม่ค่อยมีทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา อีกทั้งขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ จากเนื้อหาที่อาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้สูงวัย ที่ผ่านประสบการณ์การทำงานและการดำเนินชีวิตมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2551) ที่พบสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาปริญญาโทในระบบทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ว่าส่วนหนึ่งเกิดจากระดับความรู้ความสามารถของนักศึกษาเอง ประสิทธิภาพการให้บริการระบบการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัย และการขาดแรงจูงใจในการเป็นนักศึกษา มสธ. จึงมีความสำคัญที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และทุกสถาบันการศึกษาของทุกประเทศทั่วโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

จะต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการหาวิธีส่งเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ตามองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านระบบจัดการเรียนการสอน และด้านบรรยากาศในการเรียน สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ดังที่ ประไพ ฉลาดคิด (2548) กล่าวไว้ จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ที่พบว่า ผู้เรียนสูงวัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยังมีปัญหาและความต้องการการดูแลช่วยเหลือในด้านสื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เป็นลำดับแรก และด้านผู้สอนเป็นลำดับรองลงมา สอดคล้องเช่นเดียวกับผู้เรียนโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัยในระบบทางไกลในประเทศยูกันดา และประเทศกานา ตามผลการวิจัยของ Ouma (2019) และ Dampson, Owusu-Mensah, Apau & Osei-Owusu (2019) ที่พบว่าผู้เรียนนอกจากจะขาดทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้แล้ว ยังมีปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือในการติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์สอนเสริม และอาจารย์ผู้ให้บริการปรึกษาแนะแนวทางการเรียนร่วมอยู่ด้วย ซึ่งในส่วนของความต้องการการช่วยเหลือในด้านสื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้ อาจมีประเด็นรายละเอียดเพิ่มเติมที่ผู้เรียนสูงวัยมีความเห็นเช่นเดียวกับที่นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาไว้ร่วมอยู่ด้วย เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความยุ่งยากซับซ้อนตนเองขาดความรู้และทักษะในการใช้งานรวมทั้งไม่เคยได้รับการฝึกอบรม หรือได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (สุรศักดิ์ มั่งสิงห์, 2555; สมาน ลอยฟ้า, 2557) จากวิทยากรที่มีความเข้าใจในข้อจำกัดของผู้สูงวัย (อารีย์ มัยงพงษ์, 2555) และเนื้อหาที่เรียนยังไม่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน รวมทั้งความสนใจที่มีของผู้สูงอายุ (พิชญพงษ์ จิระโกคานนท์, 2553) สำหรับในส่วน

ของความต้องกรการช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญนั้นนอกจากผลการศึกษาจะสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี สังข์ศรี (2560) ที่พบว่า อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์สอนเสริม สัมมนาเสริม มีภูมิความรู้ในหลักสูตรและเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอนซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยเปิด 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยเปิดแห่งมาเลเชีย มหาวิทยาลัยเปิดแห่งฟิลิปปินส์ และมหาวิทยาลัยเทอพูกาในประเทศอินโดนีเซียประสบความสำเร็จในการเรียน เพียงแต่ผลการจัดลำดับความต้องการด้านผู้สอนของการวิจัยครั้งนี้จะมาเป็นลำดับสอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจำนวนผู้เรียนสูงวัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในปัจจุบันยังมีน้อยเมื่อเทียบกับนักศึกษาทั้งหมดในวัยอื่น อาจารย์ผู้สอนรุ่นใหม่บางท่านจึงอาจยังไม่ได้นำแนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้สูงวัยของ Gagne (1963), Edgar (1969) และ Thorndike (1955) มาปรับใช้ในกลุ่มผู้เรียนสูงวัยได้มากพอ ซึ่งในประเด็นด้านผู้สอนนี้ ผู้เชี่ยวชาญการสอนในระบบทางไกล ทั้ง 12 สาขาวิชา ได้ระดมสมองในการสนทนากลุ่ม และได้ให้ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติไว้บางส่วนแล้ว ในขณะที่องค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีปัญหาและความต้องการดูแลน้อยที่สุดเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีประสบการณ์การจัดเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาผู้พิการทั้งการเคลื่อนไหว การมองเห็น และการได้ยิน มาตั้งแต่เปิดดำเนินการสอน ซึ่งนักศึกษาผู้พิการเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกับการถดถอยทางร่างกายของผู้สูงวัยในบางประเด็น ดังนั้น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงสามารถจัดการเรียนการสอนผู้เรียนสูงวัยได้ดีในระดับที่น่าพอใจ แต่ถึงกระนั้นก็ยังจำเป็นต้องมีการปรับปรุง

อีกหลายประการสำหรับผู้เรียนสูงวัยในอนาคตต่อไป

5.2 การสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัย ในระดับปริญญาตรี ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ในระบบทางไกลของผู้เรียนสูงวัยครั้งนี้ มีจุดเด่นคือ การนำศาสตร์การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยามานบูรณาการร่วมกับแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ Mauk (2010) ที่ให้ความสำคัญตั้งแต่การเตรียมกลยุทธ์ในการดำเนินการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตรงตามความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ และใช้การนำเสนอแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ร่วมกันแบบกัลยาณมิตร มุ่งให้การแนะแนวด้านการศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เนื้อหาสาระตามความต้องการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคนิคการเรียนทางไกล และสื่อในระบบการศึกษาทางไกล รวมทั้งการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการศึกษาในยุคดิจิทัล ผ่านการจัดการเรียนการสอนและสื่อที่หลากหลายทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ ตามความสามารถและพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยแต่ละคน (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554) สอดคล้องตามองค์ประกอบของจัดการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (Dollard & Miller, 1950) ที่มีอาจารย์แนะแนวเป็นผู้เสริมแรงกระตุ้นความสนใจให้เกิดการเรียนรู้

5.3 ผลของการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงวัยด้านผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการใช้รูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัย ผู้เรียนสูงวัยมีการเรียนรู้ทางไกลเพิ่มมากขึ้น และมีความคงทนอยู่จนถึงระยะติดตามผลการทดลอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา, สมองโลหิตวิเศษ, รุ่งแสง อรุณไพโรจน์, และ พรรณนิภา บรรณเกียรติ (2556) ที่พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการนำตนเองและการจัดการความรู้ มีระดับคะแนนความรู้ภายหลังจากใช้รูปแบบเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนความรู้ก่อนการเข้าร่วมโครงการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยนี้เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีการกำหนดองค์ประกอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล และมีการตรวจสอบคุณภาพโดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกลเช่นกัน ดังนั้นจึงสามารถนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบการออนไลน์กับการเผชิญหน้า ที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยกลุ่มทดลองและสถานการณ์การระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 รวมทั้งเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมยังมีความ

ครอบคลุมในองค์ประกอบการพัฒนาการเรียนรู้ทางไกลด้านผู้เรียน ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล ซึ่งได้แก่ เทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคนิคการเรียนรู้ทางไกล การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี และการสร้างเครือข่าย จึงสามารถพัฒนาการเรียนรู้ทางไกลของผู้เรียนสูงวัยได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการนำรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัยบรรจุเป็นโปรแกรมการอบรมแบบเผชิญหน้า หรือแบบออนไลน์แก่ผู้เรียนสูงวัยในช่วงปฐมฤกษ์ก่อนเข้าเรียนจริง

6.2 ผู้บริหารควรอนุมัติทุนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาต่อขยายรูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงวัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลด้านที่ยังไม่ได้ศึกษา ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านสื่อ เทคโนโลยี ตำรา วัสดุอุปกรณ์ และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก

7. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้กรุณาสับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

References

- Archanya Rattana-ubol, Wirathep Pathumcharoenwatthana, Worrarat Pathumcharoenwatthana, Pan Kimpee, and Rawee Satjasophon. (B.E. 2554). *The Lifelong Study and Learning of Thai Elderly People*. Bangkok: The Foundation for Research and Development of Thai Elderly People. (in Thai)
- Dampson, D. G, Owusu-Mensah, F, Apau, S. K. & Osei-Owusu, B. (2019). *Learner Support Gaps in Distance Learning: The Case of Institute for Distance Education and e-Learning, University of Education, Winneba*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/335687849> Learner Support Gaps in Distance Learning: The Case of Institute for Distance Education and e-Learning. 27/9/2021.
- Dollard, J., & Miller, N. E. (1950). *Personality and Psychotherapy and Analysis in Terms of Learning and Thinking and Culture*. New York: McGraw-Hill.
- Edgar, D. (1969). *Audiovisual Methods in Teaching*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Gagne. (1963). "The Learning Requirements for Enquiry," *Journal of Research in Science Teaching*. 1(4), pp.144-153; February.
- Laddawan Phuttharaksa, Sanong Lohitwiset, Rungsaeng Arunphirot, and Phanwipha Buranakiat. (B.E. 2556). "The Model of Elderly Person Caregiver Development by Self-Learning Method and Knowledge Management", *Journal of Educational Research*. Faculty of Education, Srinakharinwirot University, 7(2), 16. (in Thai)
- Mauk, K. L. (2014). *Gerontological Nursing: Competencies for Care*. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning. Ning_sced. [online]. Components of Learning Management. Retrieved March 1, 2024. from <http://pichaikum.blogspot.com/2008/11/blog-post.html>.
- Ouma, R. (2019). *Transforming University Learner Support in Open and Distance Education: Staff and Students Perceived Challenges and Prospects*. Retrieved from <https://www.tanfonline.com/full/10.1080/2331186X>.
- Praphai Chalardkit. (B.E. 2548). *Principles of Teaching*. Bangkok: Kasemsri C.P. (in Thai)
- Pisanu Jirapokanon. (2010). *Opinions and needs of the elderly toward computer learning: A case study of members of the elderly club in Bang Khun Thian District, Bangkok* [Master's thesis, Thammasat University, Faculty of Social Administration].
- Saman Loifa. (B.E. 2557). "Elderly People and Information Technology", *Journal of Information Science*. 29(2), pp. 57-58. (in Thai)
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2021). *Development of teaching and learning*. Retrieved March 1, 2021, from <https://www.stou.ac.th/main/sys1.html>

- Sumalee Sangsri et al. (B.E. 2555). *Guidelines for Promotion of the Persistence of Distance Education Students: A Case Study of STOU Students and Students of the Open University of Malaysia*. (Online). Retrieved April 25, 2018, from rd.stou.ac.th/Dbresearch/uploads/113 abstract.pdf. (in Thai)
- Surasak Mangsing and Jaruwan Mornthirat. (B.E. 2555). *A Study of the Needs for Information Technology and Communications of Elderly People in Bangkok Metropolitan Area*. A Document Submitted in the National Academic Conference at Sripatum University in the 2012 Academic Year on October 26, 2012. Bangkok. (Mimeographed Document) (in Thai)
- Thorndike, R. E. (1955). *Measurement and Evaluation in Psychology and Education*. New York: John Wiley and Son.